

בנאות דשא

פרשת שמות תשפ"ו | שנה ו' | גליון רפה

דולה ומשקה מתורת רבוה"ק מפרשיסהא קאצק וגור זי"ע במשנת רבינו ראש הישיבה שליט"א

אמרות רבותינו

החפץ האמיתי ניכר

בעת שניטלת ההארה מהאדם

ותתצב אחותו מרחוק לדעה מה יעשה לו (ב. ד., ה. ענין בזה, שאם זכה האדם למראה גדול עד שנתקשר בבחינת חכמה, היינו שיוודע שמלא כל הארץ כבודו יתברך ומשניה על כל פרטי מעשיו, אז אף אם מרחיק עצמו מהעבירה, אין זה נחשב אצלו לנסיון, ואין שום חידוש שמרחיק עצמו מהדבר שהוא נגד רצונו ית'. אך **בעת שנוטלין מהאדם את ההארה הנ"ל** - היינו החכמה, ובא קרוב לעבירה, ומתחזק את עצמו מאד **ובורח מדבר שהוא נגד רצונו יתברך**, בזה ניכר שכל חפציו רק בקרבת אלקים, ואז מוכן הוא לישועה.

וזה 'ותתצב אחותו' - היינו החכמה על דרך (משלי ז. ד.) 'אמור לחכמה אחותי אתי, 'מרחוק' - היינו שנוטלין ממנו כנ"ל, 'לדעה מה יעשה לו' - היינו שעי"ז **נודע מה הוא באמת**.

וזה ענין הפרשה, 'וילך איש מבית לוי' - היינו התחברות מלשון 'ויולו עליך' (קרח יח. ב.), 'ויקח את בת לוי' - היינו שהוא מתפלל תמיד שיתקרב אליו יתברך, כי 'בת' ענינו תפלה כנודע, ומזה נולד 'טוב' - היינו דברי תורה שנקראים טוב, **ועל ידי ההצננה** - שמשתידין ממנו החכמה, בא להישועה.

(אזור אליהו מהרה"ק רבי אליהו אבד"ק ויסקיט תלמיד הרבי מקאצק זי"ע)

תוקף האמונה

שגם בהסתר עצמו טמונה הקדושה

והן לא יאמינו לי (א. ד.). כל הגאולה תלוי בבחינת אמונה. וזה יש תמיד לכל איש מישאל בכל מיצר והסתר שיש בכל יום, **שעל ידי שנמשכין אחר הפנימיות ויודעין שהוא רק הסתר, ממילא אין משגיחין על החיצוניות כלל, ועל ידי זה נגאלין מכל מיצר**, וזה ענין סמיכות גאולה לתפלה.

וזה היה גם כן אות המטה, שעל ידי שנתחזק - 'ויחזק בו' (שם. ד.), נתהפך מנחש למטה, להורות שעל ידי שמדובקין בפנימיות ואין משגיחין במה שנראה מבחוץ, נתברר האמת ונתבטל ההסתר. וזה דבר עמוק מנפלאות השכי"ת, **שגם כח ההסתר עצמו מהשי"ת, אף שנדמה לתלמוד להקדושה**, וכפי איתנה האדם נתברר האמת כנ"ל, ובגלותו נסתר זו הידיעה עצמה, כי אם היתה האמונה מאירה **כראוי לא היה גלות כלל**.

(שפת אמת תרל"א)

להשיג בינה ותשובה

ע"י יגיעה בתורה ועבודה

תבן לא נתן לעבדיך ולבנים אומרים לנו עשו (ה. טו.). 'תבן' - לשון תבונה, 'ולבנים' - רומז לתשובה על דרך 'אם יהיו חסאיקם כשנים כשלג ילבינו' (ישעיה א. יח.). והענין רומז על כל מדרש ימי גלותו, שכולם נכללים בגלות מצרים שהוא מקור לכל הגליות. וכל הגליות מכונים בשם גלות פרעה, כי פרעה גימטריא מחשבה, **ועיקר הגלות הוא גלות המחשבה**, שבעונותיו הרבים מקצרים את דעתו ומבלבלים את מחשבותיו, ואין **בנו דעת להבין עד מה**. וטוענין ישראל להקב"ה 'תבן אין נתן לעבדיך' - שאין משפיעים לנו דעת ותבונה מלמעלה, 'ולבנים אומרים לנו עשו' - ואין ידרשו מאתנו לעשות תשובה, הלא לתשובה צריכין בינה - כמאמר הכתוב (ישעיה ה. י.) 'ולבבו יבין ושב', דמטעם זה קבעו תשובה אחר בינה כדאיתא בגמרא (מגילה יז.), כך טוענין ישראל.

אך האמת שאין זו כל כך טענה, כי **על ידי יגיעה בתורה ועבודה יכולין להשיג תבונה גם בתוקף הגלות**. וזהו שרומז כאן הכתוב (ה. יא.) 'אתם לכו קחו לכם תבן מאשר תמצאו' - כלומר אל תתנו לב על שאין גותנים לכם תבונה מן השמים, רק 'אתם לכו קחו לכם תבן' - תבונה מיגיעת עצמכם, שמהו בטח 'תמצאו' - כי 'יגיעתי ולא מצאתי אל תאמן' כמאמר חז"ל (מגילה יז.). ובעיקר על ידי קבלת עול מלכות שמים, כמו שאומר (ה. יב.) 'לקושוש קש לתבן', 'קש' ראשי תבות קריאת שמע, **שעל ידי קבלת עול מלכות שמים זוכין לתבונה** - וזהו 'קש לתבן'.

(אור עיני הרה"ק רבי שרגא יאיר מביאליברוק זי"ע נכד היהודי הקי זי"ע)

יועש להם בתים'

בתים של יראי ה'

בפרשתנו מוזכרים שני סוגי בתים. הראשון, הוא בית רוחני נצחי; **ויהי כי יראו המילדות את האלקים ויעש להם בתים'** (א. כא), וברשי"י מביא פירוש חז"ל שפתיים אלו הם 'בתי כהונה ולויה ומלכות, שקרויין בתים'; בתים מרוממים ונעלים העומדים לעולמי עד. השני, הוא בית גשמי חולף; **ויהיו ערי מסכנות לפרעה את פיתום ואת רעמסס'** (א. יא), 'לענים גשמיים, נראות ערים אלו כבנויות עם בתים חזקים ואיתנים, אולם חז"ל (סוטה יא.) מעידים שלא היה להם קיום כלל אלא 'ראשון ראשון מתמסמס ופי תהום בלעו'.

זאת עלינו לדעת, שאם אותו בית גשמי נבנה בעבודת פרך, הרי שהבית הרוחני, על אחת כמה וכמה, שדרושים יגיעה ועמל רב להקימו ולהעמידו על מכונו. בהלל הגדול אנו אומרים (תהלים קלח, יט-כ) 'בית ישראל ברכו את ה', בית אהרן ברכו את ה', בית הלוי ברכו את ה', 'ירא ה' ברכו את ה', וידועה השאלה מדוע **בכולם נאמר 'בית'** - 'בית ישראל', 'בית אהרן', 'בית הלוי', מלבד אצל 'יראי ה', בהם לא נאמר 'בית'. נראה לומר, אצל כהנים לויים וישראלים שייכת הגדרה זו של 'בית', משום שאלו הנולדים שם משתייכים לאותם בתים ללא כל הכנה מצידם. לא כן יראי ה', לא שייך שיהיה להם בית מוכן בו ייכנס האדם ויהפוך להיות ירא ה', אלא כל אחד בונה בית זה בעבודה עצמית משלו.

הכהן גדול ביום הכיפורים, בצאתו מן הקדש, היה מתפלל תפלה קצרה. מלבד אותן בקשות ספורות המנויות בגמרא שלנו (יומא גנ.), מוסיף הירושלמי (יומא פ"ה ה"ג סוטה פ"ח י"ז) בקשה נוספת **ויעל אנשי השרון** היה אומר יתן רצון מלפניך א"א א"א **שלא יעשו בתייהן קבריהן**. המפרשים מבארים ש'שרון' היה מקום נמוך והבתים שם היו בנויים מלבנים גרועות באיכותן, וכאשר ירדו גשמים היו המים מצפים את הבתים והלבנים נהרסות. לכן נזקקו אנשי השרון לתפילת הכהן הגדול שלא יקברו תחת הריסות בתייהם.

מעבר לפירוש הפשוט, נראה שטמון בדברים אלו רמז פנימי ועמוק. 'אנשי השרון' מרמז על כאלו שבתיהם שקועים במקום נמוך במיוחד, מקום בו יורדים גשמים רבים - שהם מגושמים ביותר. ויתכן אמנם שהבית הגשמי, זה של עצים ואבנים, יעמוד שנים ארוכות ברוב פאר והדר, אבל דייריו **עלולים, חלילה, להיקבר תחת ערמת החומריות ומפולת התאוות הגשמיים** ביום הכיפורים העתיד עליהם הכהן גדול

ברכת מזל טוב

קדם רבינו שליט"א לאירוסי הנכדה תחי

בת לחתן המופלג מוריני דרה"ג ר' יחיאל קפלר שליט"א

ע"ב החתן המופלג יעקב יקותיאל הלוי נ"י מלשטין

הברכה אחת אביו אציל הנפש ש"ב וידר כאח לי ה"ר יחזקאל הלוי מלשטין ה"ר - אנטוורפן

ולחמיו רודי הרב דוד הכהן וואהל שליט"א - אנטוורפן

בברכה שיעלה חיווג יפה ויזכו לבנות בית באמן בישראל להמשכת שלשלת דורות רבותינו הקדושים

דוד נפתלי בן רחל חנה

לעילוי נשמת

הרב מרדכי ישכר דב ז"ל

ב"ר יוסף ז"ל אברמצי'ק

נלב"ע כ"ז טבת תשס"ד

הונצח ע"י נכדו

הרב שלמה חנוך אברמצי'ק הי"ו

המשך מילי דאורייתא

מדבריו מוכח דס"ל **דהאיסור להרוג גוי הוא מה"ת**, דאי
 וינא דהאיסור הוא מדבריהם היאך היה עולה על דעתנו
 שבא 'הרגו' קמא להשמיצנו היתר בדבר שעדיין לא נאסר.
ורביי ה"ט' בדברי דוד טראני וניהו למש"כ בט"ז (ויד'
 שם) דכוונת התוס' (ע"ז סו:) דאי אסור מה"ת רוקס מדרבנן
 אמרו שיש איסור דברב. ותגדל התמיהה לפי הנוסח הנדפס
 במהדורות חדשות על פי דפו", שמציין ה'דברי דוד' בעצמו
 שביד התוכוח עם הבי' וכנ"ל [וצריך לדחוק דהוה פשטיל
 לט"ז] שיש איסורים מדבריהם שנאסרו בימי משה, וגם תקנה זו שלא
 להרגו גוי נתקנה אז, או שמעצמם היו נהוגים להתחמיר בהוה, ולכן אם
 היה חובל רק פעם אחת 'הרגו ה"מ' דהוי היתר ירוח.

(ע"פ גמלכין בסנהדרין לדף נח: וסימן כו)

(מתוך ס"ג ויחי תשפ"ה מאמר ב ובר מצוה ב' שמות)

מילי דאורייתא

ב. בנאות דשא

ברכת מזל טוב
לראש וראשון לכל דבר שבקדושה
הרה"ח ר' **יצחק ברוך שכטר** שליט"א
להולדת בנו יחי' **אברהם**
הברכה אחת לחותנו מחשובי אנ"ש ומראשי הקהל בעירנו
הרה"ח ר' **אהרן גאלדמאן** שליט"א
שיזכה להכניסו בבריתו של אביו בעתו ובזמנו
מתפללי בית החסידים למען - לונדון

אמרי דשא

לזכות הרה"ח ר' יוסף שטרייכר שליט"א

מי שם פה לאדם - הסיוע משמיא לישמר בקדושה

ויאמר ה' אליו מי שם פה לאדם או מי ישום אֵלם או חרש או פֶּקֶח או עור הלא אנכי ה' (ד, יא). צ"ב אמאי רק בפה כתיב 'לאדם', הרי גם חרש פיקח או עיור איירי באדם. גם יש לדקדק, דלכאורה 'מי שם פה לאדם' ומי ישום אילם' הוא חזרה על אותו הדבר באמירת הפכו.

ויש לפרש על דרך העבודה כי באמירת 'מי שם פה לאדם' רמז הכתוב לענין נוסף - מלבד ענין כח הדיבור שנוכלל כבר באמרו 'מי ישום אילם', והוא למה דאיאת בגמרא (שבת קטז). 'ספר תורה שבלה', אם יש בו ללקט פ"ה אותיות מצילין אותו מפני הדליקה. וי"ל ד'ספר תורה שבלה' הוא רמז על האדם שנקרא ספר תורה, וכדאמרין בגמרא (שבת קה): 'העומד על המת בשעת יציאת נשמה חייב לקרוע הא למה זה דומה לספר תורה שנשרף', ולפעמים אין האדם כדבעי למיהוי, והוא בבחינת 'ספר תורה שבלה', אבל כל זמן שיש בו פ"ה אותיות הרי הוא נחשב כספר תורה בכדי להצילו מפני הדליקה, והרמז בזה הוא על מצות 'מילה' שבגמטריא פ"ה (עי' זוה"ק פינחס רנז), וכל זמן שהאדם שומר בריתו ושומר עצמו בקדושה, אזי מצילין אותו מפני הדליקה, היינו שיש בידו להניצל מן היצר הרע שנקרא גורא (עי' קדושין פב).

וענין זה מישך שייך לשליחות משה אל פרעה להוציא את ישראל מגלות מצרים, כי מצות מילה היתה הכח שסייע לבני ישראל להחזיק מעמד בגלות ולהניצל ממנה, ואיתא בזוה"ק (וארא כה): שבגלות מצרים ה'פה' - הדיבור היה בגלות, ויש לפרש שנוכלל בזה מה שהיו משוקעים במ"ט שערי טומאה ולא ניכר בהן מעלת המילה והשמירה בקדושה כראוי, וזהו שאמר משה רבינו ע"ה (וארא ו, יב) 'ואני ערל שפתיים', והכוונה על בני ישראל, והיינו ששאל משה שכיון שהגאולה תלויה בשמירת הברית כראוי, ובני ישראל הרי משוקעים במ"ט שערי טומאה, אם כן איך יוכלו להתעלות מזה ולישמר בטרה שיהיו ראויים לגאולה.

ועל זה הסיק לו השי"ת 'מי שם פ"ה לאדם', פירוש מיהו הנותן לאדם כח להתרומם ולהתעלות ולישמר בקדושה וטהרה - הלא אנכי ה', וכיון שאומר אני כי אהיה עימם לפדותם ולגאלם, בודאי כי הכח בידם לישמר בפ"ה אותיות ולניצל מן הדליקה של תבעירת היצר.

(עי'פ שלום זכר שמות תשפ"ה)

המצוה צועקת על חסרונה

כי נרפים הם על כן הם צועקים לאמר נלכה נזבחה לאלקינו (ה, ח). בבעל הטורים כתב 'צועקים' ב' במסורה, כאן, ובפרשת בראשית 'ויאמר מה עשית קול דמי אחיך צועקים אלי מן האדמה' (ד, י).

ויש לפרש השייכות, דהנה במצות עגלה ערופה צריכים זקני העיר לקחת עגלת בקר אשר לא עובד בה, ולהוריד אותה אל נחל איתן אשר לא יעֶבֶר בה ולא יִזְרַע וערפו שם את העגלה בנחל (כי נא כא, ג-ד), ואיתא בגמרא (סוטה מו). 'אמר הקב"ה יבא דבר שלא עשה פירות ויערף במקום שאין עושה פירות ויכפר על מי שלא הניחוהו לעשות פירות, מאי פירות, אילמא פריה ורביה, אלא מעתה אוקן ואסירס ה"נ דלא ערפינן, אלא מצוותי, כי המצוות הם הפירות האמיתיים, עיקר החיים שעליהם מביאים עגלה ערופה.

והנה הריגת הבל הרי גורמה מחמת קנאת קין על קרבנו של הבל שעלתה כריח ניחוח לפני השי"ת והיתה חביבה ומקובלת לפניו יתברך, ואילו לא היה הבל נהרג, בודאי היה ממשיך בדרך הטוב והיה מקריב עוד קרבנות שהיו רצונין לפני ה', ונמצא כי בהריגתו נחסר למעלה אותו הנחת רוח שהיתה אמורה לעלות לפניו, ועל זה היתה נשמתו של הבל מקוננת, על זה קול דמי הצועקים מן האדמה - על מצוה זו שנלקחה ממנו שאינו יכול שוב להקריב עוד קרבנות שיהיו לנחת רוח לפני ה'. וזהו השכיב בין שני פסוקים אלו, כי 'קול דמי אחיך צועקים אלי מן האדמה - נלכה נזבחה לאלקינו', כי זה מה שהיה חסר בהריגת הבל, כי הוא היה זה שידע להביא קרבנות לה' - וכדכתיב (בראשית ד, ד) 'והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלבהן וישע ה' אל הבל ואל מנחתו, ואילו 'אל קין ואל מנחתו לא שע' (שם, ה), ובהריגת הבל היה חסר בעולם הקרבת קרבנות הראויה לה', וזהו שאמר ה' לקין 'קול דמי אחיך צועקים אלי מן האדמה נלכה נזבחה', וזוהו וועט זיין מער אועלעך קרבנות.

(שלום זכר שמות תשפ"ה)

רביבי דשא

יראת שמים היא הקיום של כל דבר

ויהי כי יראו המילדות את האלקים ויעש להם בתים (א, כא). יש לפרש כי הוא מדה כנגד מדה, כי 'בית' מסמל דבר קבוע המחזיק ומעמיד את הדבר לימים רבים, והדבר הנותן קיום והעמדה לכל דבר הוא 'היראה', כי ע"י היראה יש לדבר קיום ונצחיות שלא יהיה דבר כוזב ובר חלוף.

(עי'פ ס"ג שמות תש"פ מ"ב, שמות תשע"ז, ומרשימות השומעים שמות תשע"ו)

התעוררות שמקורה ברפיון

כי נרפים הם על כן הם צועקים לאמר נלכה נזבחה לאלקינו (ה, ח). יש לפרש שרמז כאן למוסר נוקב. יש והרצון לעסוק בעבודה ובהתעוררות - מקורה ברפיון, וזהו 'כי נרפים הם' - בגלל שעצלים ונרפים בעבודת ה', ומתעצלים להתייגע בלימוד התורה, 'על כן אתם צועקים לאמר נלכה נזבחה לאלקינו' - הבה נעסוק בזבחים וברזקובסקי.

(שלום זכר שמות תשפ"ה)

אני הומה

ביצור הומות הקדושה אל מול פגעי הטכנולוגיה (א)

אין א פֿינסטערען דור, וואס די השחתה איז געווארען א לעבענ'ס וועג, וואס פון ארום קאכט א וועלט פון תאוות, שטייען זיי וואס א פֿעסטונג פון קדושה, א מויער פון טהרה, זיי ווערען נישט פארבלינדעט פון פאלטשען גלאנץ פון די וועלט ארום - ברור כה חשוך, בו ההשחתה הפכה לדרך חיים, כאשר מסכיב רוחות העולם עם תאוות, ניצבים הם כמבצר של קדושה, כחומה של טהרה, הם אינם מתעוררים מברק השקרי של העולם מסביב.

(מנאמו של רבינו שליט"א במעמד אלפי ישראל בכינוס בראשות רבינו הגה"ק הפני מנחם מגור זי"ע - סבת תשנ"ה)

תרי עלמא דשקרא

הטכנולוגיה מוציא את האדם מן העולם

הבעל הטורים מביא מסורה נפלאה, ב' פעמים כתיב 'וכן תעשו', חדא בהקמת המשכן (תרומה כה, ט) - בזמן שהיו ישראל ברום המדרגה אחרי מתן תורה, ושנית בימי גדעון (שופטים ז, יז) - בזמן שבני ישראל היו בשפל המצב ברוחניות ובגשמיות, בגשמיות - שמדין הקיפו את בני ישראל וכל מה שזרעו מדין לקחו מהם, והיו צריכים להחביא מזון במערות, וברוחניות - גדעון שהושיע את ישראל, בליל הסדר לא ידע לומר הלל, ואמר 'אמש הקרני אבא את ההלל' (רש"י שופטים ו, יא), ורק אנשים מועטים היו ראויים להילחם במלחמה, ובכל זאת כתיב שם 'וכן תעשו'.

ידוע שאמר החידושי הרי"מ זי"ע שאמר בילדותו לאחד שהציע לו רענדעל - זהוב אחד אם יאמר לו רחמנא היכן יתיב, השיבו החידושי הרי"מ זי"ע שהוא מוכן ליתן שתי רענדעלעך - ב' זהובים אם יאמר לו היכן לא יתיב, והרבי מקאצק זי"ע אמר, היכן הרבונן של עולם נמצא? - היכן שנותנים לו מקום להיות. ולכאורה יש להתבונן מהי התשובה האמיתית.

אמנם זה דבר ברור, שאין קיום לשום דבר בלי הרבונן של עולם, ואם הרבש"ע יסלק את חיותו מדבר אחד יתיכף יתבטל ממציאותו ולא יהיה לו קיום, ושמו הקדוש הוא שם הו"ה - על שם שהוא ית"ש מהוה את הכל, וזהו אחד מהיסודות של חסידות - דלית אתר פנוי מיניה, ודברי החידושי הרי"מ נכונים שאין מקום שהרבונן של עולם לא נמצא שם. אבל העלמא דשקרא מכסה את האמת, ואם רוצים להרגיש ולהכיר את האמת שתחת הכיסוי, זה כבר תלוי בהנהגת האדם, עד כמה הוא נותן לו מקום להיות כדברי הרבי מקאצק.

זאת באה להורות לנו המסורה, שיוכן תעשו - לדורות' הוא בכל הדורות, גם בדורות הנמוכים בשפל המצב. יועשו לי מקדש - בית קדושה, גם כשאין לנו עדיין בית המקדש דלעתיד, כל אחד ואחד במקום שלו, צריך לעשות הכל שיהא ראוי להשראת השכינה, לקלף ולהסיר את השקר כדי שיוכל לחוש

כפי החומה בגדר ערוה מתגלה הקדושה

כל הקדושה שבמועדות הכל תלוי בקדושת נפשות בני ישראל בעצמותם, כמו שכתוב 'ונקדשתי בתוך בני ישראל' ממש, וחז"ל דרשו על מצות מסירת נפש בג' עבירות, שיש מקומות בנפש ששם עיקר החיות - כדמצינו רמ"ח מצות גנד רמ"ח אברים, ויש אברים פשוטים ויש שנשמה תלוין בהם, וכמו כן הגם דאומרים בכל מצוה אשר קדשנו, מכל מקום יש מצוות שיעקר הקדושה תלוי בהם, כענין ג' עבירות אלו. ויש מוח לב כבד, יתכן לומר גנד ע"ז ג"ע ש"ד. ואיתא (ויקרא כד, ו) בכל מקום שיש גדר ערוה אתה מוצא קדושה, והיינו שכפי מה שמוסר נפשו בעבור שמו ית', אם כן המצוה עליו כחומה וגדר - שבאין אופן לא יעבור ומוסר נפשו ממש, לכן שורה בו הקדושה שיש קבוע בנפש ישראל, ורק החומר מכסה על הפנימיות, וכפי הגדר במוח ולב נפש כנ"ל מתגלה הקדושה, ומי שמוסר נפשו בוודאי נעשה קדוש, ולא לחנם נאמר עליו 'ונקדשתי'.

(שפת אמת אמור תרמ"ד)

ברכת מזל טוב לרבינו שליט"א

לאירוסין נכדתו תחי' בת לחתנו מורינו הרה"ג ר' יחיאל קפלר שליט"א עב"ג הבחור המופלג יעקב יקותיאל הלוי גי"ו מילשטיין שהיווה יעלה יפה ויזכה לרוות רוב נחת מכל יו"ח הרב צבי אברהם שינפלד - ר"צ

ברגשי קודש נשגור ברכת מזל טוב קדם רבינו שליט"א

לרגל אירוסין הנכדה שתחי' בת לחתנו הרה"ג ר' יחיאל קפלר שליט"א עב"ג החתן יעקב יקותיאל הלוי גי"ו מילשטיין הי"ו חבר חברותא ומפ"ץ תורת רבינו באירופה

ברכת מזל טוב

לידידי בלו"ג הרה"ר יהודה מילשטיין הי"ו לרגל אירוסין בנו המופלג יעקב יקותיאל הי"ו עב"ג הרה"ג ר' יחיאל קפלר שליט"א חתן רבינו שליט"א מאת: שמחה בונים בורזקובסקי

הסיוע משמים לעבודתנו

בס"ד, אחז"ל הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים. וקשה לי, א.ה. קי"ל דאלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו. ב.ה. הא הקב"ה צופה ומביט מסוף העולם ועד סופו. ג.ה. אנו מתפללים הרבה על ראת שמים.

והשיב רבינו שליט"א:

א.ה. אחר עזרת הקב"ה עדיין צריך רצון האדם להתגבר, וזה תלוי בבחירתו ולא בידי שמים.

ב.ה. זה הנידון המפורסם של ידיעה ובחירה שכתב עליו הרמב"ם שאי אפשר לאדם להשיגו בשכלו.

ג.ה. התפלה היא לעזרה של הקב"ה בסילוק מפריעים ובחיוזוק הרצונות הטובים, אך הפעולה למעשה בידי אדם.

(תשע"ב)

עלי דשא

ברוך הקודש כי מלכות בת דוד יצמח מתמר, א"כ ע"כ מן השמים סבבוהו למעשה זו, א"כ אין לו לחשוך יהודה על הריגת יוסף. ואין זה דומה ללוט שעליו כתוב במדרש (ביר מא, ו) 'כל מי שהוזה להוט וכו' סוף שמאכילים אותו מבשרו, והיינו שבדאי נחשד על מעשה כזו, וממילא אפילו שיצא ממנו דבר טוב עדיין חטא. ולא מכל מעשה רע שיצא מה טוב נאמר לא עשה שום חטא. ומפרשה זו נראה כן, מהשכטים שמכרו יוסף הצדיק, ואע"פ שאלקים חשבה לטובה להחיות עם רב, אעפ"כ נענשו השכטים בעשרה הרוגי מלכות.

בבבבב כל טוב, לייכל אינהארן

בעזה"י, לעורכי הגליון הנפלא 'בנאות דשא' שלום וישע רב!

מה שהובא משמיה דה'חחם סופר' ז"ע במדור 'להבין שמועות', הנה למעשה הוברר שגם העצה 'לכו ונמכרו' ממנו ית"ש יצאו דברים כבושים, כינודע מאמר חז"ל (ביר פה, ו) 'כי אנכי ידעתי את המחשבות, שבטים היו עוסקים במכירתו של יוסף, ויוסף היה עסוק בשקן ובתעניתו, ראובן היה עסוק בשקן ותעניתו, ויעקב היה עסוק בשקן ובתעניתו, ויהודה היה עסוק לקח לו אשה, והקב"ה היה עוסק בורא אורו של מלך המשיח'. ועל פי זה מה שאמר רבי מאיר (סנהדרין ו) 'ובוצע בך נאץ ה' - לא נאמר אלא כנגד יהודה כו', יתבאר משום שהיכרה שיצאה מכל זה באמת מיוחסת רק אליו ית' (ויעורשי' נכנדי יהודה. שהיה לו לומר נחזירנו לאבינו אחרי שהיו דבריו נשמעין לאחיו. ובאמת התברר זה ע"ד אומרים ז"ל (עירי גיטין נו) 'משיב כהמים אחור ודעתם יסכל' (שעיה מד, מה) 'וה'נ' לברכה וישועה]].

והנה הקשיתם 'בעיקר היסוד שכתב החת"ס שכיון שראה מלכות בית דוד ידע שחשב 'להי' וכי מוכרח גם שלוט לא עשה שום חטא כיון שמלכות בית דוד נמשך ממנו. לכאורה יש לומר כיון שיצא מפה קדוש יעקב אבינו המעיד ברוה"ק שינפסק' על יהודה להיות נידון לזכות במעשה תמר ומכירת יוסף, וכך נחקק בתורתנו הקדושה לנצח, ולא מצוינו כל בלוט, שוב אין לנו בסיס לטענה אותו [ולכא"פ אפשר להוסיף, ולוט הלא קדם לו ענין הפירו מדרך ה' ית', וכלשון שאמר ז"ל (ביר מא, ו) הובא ברש"י 'יוסף לוט מקדם' (לך ג, יא) 'הסיע עצמו מקדמונו של עולם, אמר, אי אפשר לא באברם ולא באלקויה'.

והערתכם 'תו' ש' מוקם עיון במה שנהגה מהחח"ס דמי שיש לו איה חטא כבר לא נחשב 'כשר' ומותר לחשוך בו, והדבר צ"ב, הרי אמרו חז"ל (ברכות יט) 'אם ראתי תלמיד חכם שנכשל בעבירה אל תתורהו אחריזי שבדאי עשה תשובה, כו'. אולי ניתן לומר דאב כלפי בניו לענין לברכס או להוכיחם ליום אחרון שאני.

בהערכה ובהערצה, ידידיה סלומון

מברך בלשון סגי נהור על אדם

בס"ד, למערכת בנאות"ה ע"י
במה שהבאתם בגליון לפ"ר ויחי במדור 'להבין שמועות', הערת רבינו שליט"א על המהרש"א דמברך יהודה היינו בלשון סגי נהור, והעיר רבינו דל"מ כינוי זה אלא ביחס להקב"ה, עכ"ל. לכאן לפי מה שפי' המהרש"א דהוי מנאץ [דצ"ב תהואר זה שייך למברך ה'] כיון דיהודה נקרא על שמו של הקב"ה, לפי"ז מובן שגם חז"ל לא רצו לומר לי' קללה על יהודה. ובדרך דרוש של להוסיף דיהודה הוא שורש של רוח אפינו שיבוא ויגאלנו, ואז צדיקים יקראו ע"ש של הקב"ה, ועמך כולם צדיקים בב"א.

בן ציון מירושלים
א"ה: ראה עוד מאמר יולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך' בעבד"ד הנוכח עמ' קכב, ובאות הנוכח האי שחא מאמר ד' הזכיר רבינו שליט"א, בדרי המהרש"א בנדרים (לס): שהכונה בישמו של משיח הוא לשלש העתים של הקב"ה, וזכאית (בי עה) שמשח עתיד ליקרא בשמו של הקב"ה.

תמיהות

להכניס עצמו בסכנה להצלת ישראל

במשך חכמה בפרשתן כתב דממה שנאמר למשה (ד, יט) 'כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך', מוכח דאם היו חיים המבקשים את נפשו לא היה צריך ללילך להוציא בני ישראל ממצרים, אף על פי שכל ישראל צריכים אליו, אינו צריך להכניס עצמו בסכנה.

והדברים תמוהים, וח"ו לומר כן שאין להכניס עצמו בספק סכנה להציל כלל ישראל, ותמהני על הגאון המחבר שליט"א, שהרי זה ברור לו שמותר לעבור על איסורי תורה להציל ישראל, והביא ראיה מאסתר (עי' או"ש פ"ז מרוצת ה"ח), ומשם ראיה שמחויב להכניס עצמו לספק סכנה ג"כ, דהרי אסתר הכניסה את עצמה לסכנה בזה שנכנסה לגינת הביתן שלא כדת והיא דינה למיתה, לולא שנעשה לה נס שמלאכי השרת מתחי לה חוט של חן (מגילה טו).

[כלי חמדה פ"ר פניחא אות א. - ועי' אגרות משה (יו"ד ח"ב סי' קעד ענף ד) שהעיר על האו"ש מרש"י תענית יח: במעשה דלוליונס ופופוס, עיי"ש]

להבין שמועות

אמאי מרע"ה לא שם לב שדו"א רואים

ויפן כה וכה וירא כי אין איש (ב, יב). פשטא כמשמעו, שפנה לכל צדדים לראות אם אין רואה (עי' רש"י). והנה שגה ברואה, כי הרי ראוהו דתן ואבירם. והטעם, כי באמת גם פנה ברוח הקדש כה וכה, לראות אם אין איש עתיד לצאת ממנו להתגייר (שמו"ר א, כט הובא ברש"י), על כן כיון שטרוד בהסתכלות ברוח הקודש לא יכול להבית אנה ואנה אם אין איש רואהו, כי עדיין לא הגיע למדרגת נבואה שאמר (בהעלותך ט, ח) 'עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם', והיינו דמשמענו קרא הכא.

(חתם סופר תורת משה)

יש להתבונן בהוכחת החתם סופר ז"ע ששגה ברואה שלא שם לב שדתן ואבירם ראוהו, ולפ"ר לולי דבה"ק היה אפשר"ל דהגם שראה שישנם שני אנשים שרואים, אבל לא עלה בדעתו משה רע"א מהימנא שמוזרע ישראל יצא שורש רשע להלשין על אחיהם מבני ישראל, וכמו שהביא רש"י דרשת חז"ל בכונות האמירה 'אכן נודע הדבר', ולכן לא חש להם.

ואולי נוכל להעמיס בכונות קדשו, שלולא שהיה משוטט בעולמות לראות אם ישנם דורות העתידות מהמצרי המכה, היה בראה בעלמא נתגלה למרע"ה מחשבתם וכוונתם הזדונית של דתן ואבירם, וכנודע הרגשת הצדיקים מחשבת הנמצאים בסביבתם.

ומש"כ החת"ס שהרואה בנבואה אינו יכול להבונן במה שלפניו, הם דברי הרמב"ם (פ"ז מסי'ה"ת ה"ב) הנביאים כולן כשמתנבאים אבריהן מזדעזעין וכח הגוף כשל ועשתנותיהם מתטרפות ותשאיר הדעת פנויה להבין מה שתראה, אבל לא כל משה עבד, וכמ"ש הרמב"ם (שם ה"ה) שחכתוב אומר כאשר ידבר איש אל רעהו, כלומר כמו שאין אדם נבהל לשמוע דברי חברו כך היה כח בדעתו של משה רבינו להבין דברי הנבואה והוא עומד על עומדו שלם, וכל זמן שיחפץ רוח הקודש לובשנו ונבואה שורה עלינו, ואינו צריך לכיון דעתו ולהזדמן לה, שהרי הוא מכוון ומזומן ועומד כמלאכי השרת, לפיכך מתנבא בכל עת שנאמר עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם.

וכתינוק שלא נפתחו עינו לראות ובודאי לא כשהמדובר על מראות אלוקות, אמנם בדרך לימוד הננו מתבוננים דלפ"ר ברמב"ם מבואר רק שמרע"ה היה תמיד מכוון לנבואה, ולא היה אצלו כיצאיה מתוך מהותו, והחת"ס מפרש שגם להיפך דבאותו זמן לא היה שום הפרעה גם להשגיח בדברים הגשמיים של האי עלמא, ואולי אין בזה חידוש ידידעת הפכים אחת הוא, ונאים הדברים כשיצואים מפי עושיהם, כאשר העידו גדולי עולם בפלאות מדרכי הנהגת החת"ס ז"ע שבהיותו עת שענינו היו פקווחות לשים לב אל מעללי איש ולהשגיח על אליהו הנביא היו ענינו פקווחות לשים לב אל מעללי איש ולהשגיח על פעוטות וזוטות, וכנודע הדברים, ואין כאן מקום האסף.

(משלחן המערכת)

ברכת מזל טוב קדם רבינו שליט"א

לרגל אירוסין הנכדה בשעת טובה ומזלחת

בת לחתנו המופלא הר"ח ר' יחיאל קפלר שליט"א

עם החתן המופלא ה' יעקב יקותיאל הלוי ב"י מחשובי בחורי ישיבתנו הקדושה בן ידידנו עוז המועד לימינו בכל עת תומך נלהב בקרן הובגין שני ביהמ"ס ה"ה הר"ר יהודה מילשטיין הי"ו

יעלה חיווגו הגון ויזכו לדורות ישרים ומבורכים חזות אבותם רבוה"ק מסעייתם המבורכים בכל לב

מתפללי ולוגדי בית החסידים - לזוגון

השבוע פר' שמות א"ה יתקיים טיש סעודה שלישית
בפר' בא ובפר' יתרו לא יתקיים טיש סעודה שלישית